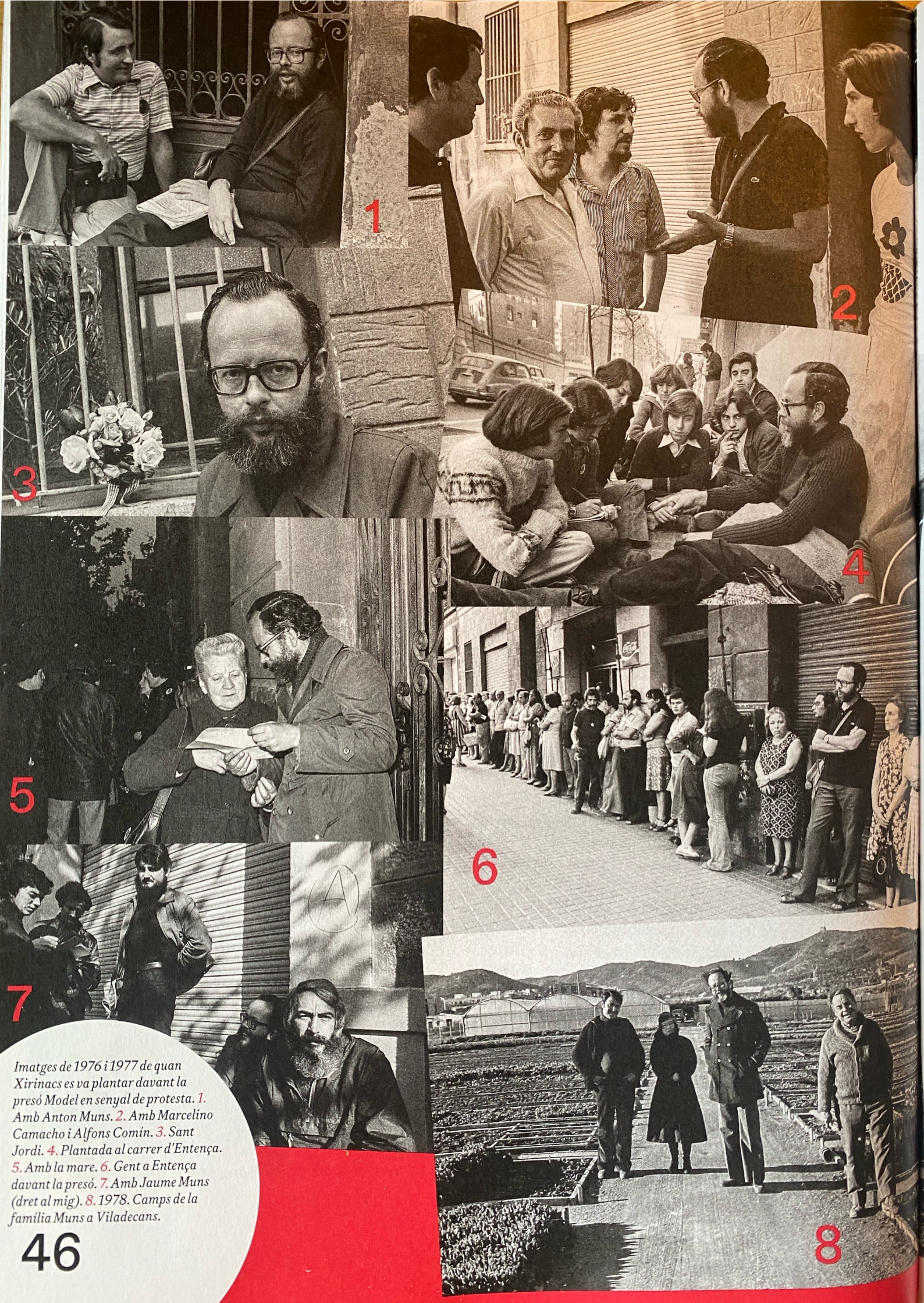

Imatges de 1976 i 1977 de quan Xirinacs es va plantar davant la presó Model en senyal de protesta. 1. Amb Anton Muns. 2. Amb Marcelino Camacho i Alfons Comín. 3. Sant Jordi. 4. Plantada al carrer d'Entença. 5. Amb la mare. 6. Gent a Entença davant la presó. 7. Amb Jaume Muns (dret al mig). 8. 1978. Camps de la família Muns a Viladecans.

XIRINACS I ELS GERMANS MUNS, IMATGES PER A LA HISTÒRIA

Un text de JOSEP GINJAUME

Es compleixen cinquanta anys de la plantada del sacerdot i activista català Lluís Maria Xirinacs davant la presó Model de Barcelona, una acció de protesta no-violenta i de desobediència civil que va durar gairebé dos anys convertida en un símbol de la resistència a la dictadura franquista per a moltes persones, conegudes i anònimes. Feia poc que el dictador havia mort al llit i l'anhelada democràcia començava a caminar enmig de molts entrebancs, de grans incerteses i d'un sistema que es resistia a cedir el seu poder i a deixar enrere la seva lògica repressora.

El matí de Nadal de 1975, amb un gest senzill, auster i carregat de dignitat per reclamar l'amnistia dels presos polítics represaliats, Xirinacs s'asseia al carrer d'Entença i iniciava així una acció de protesta que el consolidaria com un referent del pacifisme, la no-violència i el compromís amb els drets i les llibertats de Catalunya. Inspirat en Gandhi, el seu gest va ser una de les accions més emblemàtiques de l'antifranquisme i de la seva lluita personal, tot i que n'hi va haver més i en temps molt complicats: després de diversos empresonaments, el mateix any va ser candidat al Premi Nobel de la Pau pel seu activisme polític amb diverses vagues de fam. Fins a vuit dejunis entre 1969 i 1977, moltes vegades amb ressò a la premsa internacional i posant en risc la seva vida.

Xirinacs, sempre incòmode als ulls del poder i de difícil encaix en les estructures de decisió política, es va convertir en un guia necessari, en un far per a una bona part de la ciutadania, un vers lliure que sempre va viure lluny de la lògica i la dinàmica de partits. Va alternar les accions a títol individual, en forma de vagues de fam, denúncies, manifestacions i actes simbòlics, amb d'altres de caràcter col·lectiu com l'Assemblea de Catalunya, en la qual va implicar-se de manera activa. També es va presentar com a senador independent a les eleccions de 1977 amb un important suport popular (550.678 vots, va ser el senador no adscrit més votat en aquells comicis). Es va guanyar el respecte i el suport de molts, gent anònima com els «captaires de la pau» i d'altra de més renom que l'acompanyaven en les seves accions en senyal de solidaritat, malgrat l'opressió i la violència de les forces d'ordre públic franquistes i de grups d'ultradreta descontrolats.

Entre els simpatitzants que varen compartir hores i garrotades davant de la presó Model al costat de Lluís Maria Xirinacs trobaríem Anton i Jaume Muns, els germans Muns. Dos fotògrafs autoformats, «no professionals», com dirien ells mateixos, apassionats de la imatge i interessats en les lluites socials i sindicals de l'època. Nascuts al barri de les Corts a Barcelona i veïns de Viladecans, eren pagesos del ram de l'horticultura al parc agrari del Baix Llobregat. Amb les seves Nikon van immortalitzar moments clau de la plantada i van saber captar l'essència d'una acció no-violenta emblemàtica i d'uns temps que transcendeixen la seva contemporaneïtat. Aquestes fotografies són avui un registre fidel de la nostra història moderna com a país i de la nostra memòria democràtica.

Per això és de justícia reivindicar el seu paper i el seu testimoniatge. El d'Anton Muns, germà gran ja desaparegut (1940-1997), i el del seu germà, Jaume Muns (1948), que continua actiu al capdavant de l'Agrupació Fotogràfica de Viladecans. De fet, és habitual trobar-lo pels carrers d'aquesta ciutat amb la càmera a coll cada vegada que l'ocasió s'ho val, ja sigui un correfoc, una cercavila o una manifestació per reivindicar millors serveis públics o defensar el delta del Llobregat. Els germans Muns han fet —gairebé des de l'anonimat i al llarg de més de cinc dècades—

Jaume Muns davant la Model el 2026.
A la pàgina dreta, Xirinacs el 1977 al carrer d'Entença.

un fotoperiodisme en majúscules, arrelat al carrer, que utilitza la fotografia com a testimoni de lluites compartides, especialment durant la Transició, en imatges dels anys setanta i vuitanta que reflecteixen vagues, mobilitzacions, mítings i personalitats polítiques i sindicals del moment. Tot plegat en una comarca, el Baix Llobregat, que duu l'obrerisme i l'activisme social impregnat a la pell.

Com explicava al diari «El Punt» l'historiador reusenc Pere Anguera (1953-2010), amic personal del germà gran, la fotografia d'Anton Muns responia «al dictat de la més irreductible consciència ètica [...] des de l'honestedat d'un dels que participaren en la lluita de primera línia per a la democràcia sense esperar cap recompensa de la victòria». Xirinacs mateix, en arxius conservats per la Fundació Randa —que s'encarrega de preservar, estudiar i difondre el seu pensament i la seva obra— es referia a Muns com un «cultivador de flors i eminent periodista fotogràfic [...], comunista, guanyador de premis, pels seus reportatges gràfics a la Unió Soviètica, presentador d'exposicions de la seva obra per diferents indrets del país, un bon dia ens descobrí. Es feu íntim amic nostre. Sovint venia a veure'ns acompanyat de la seva esposa i de les seves dues filles petites, que s'enjogassaven per l'ampla vorera "nostra". No parà de fer-nos unes fotos excel·lents que anaren sortint en diferents mitjans informatius i moltes de les quals encara ara guardo jo».

El fons fotogràfic dels germans Muns ha estat cedit a l'Arxiu Municipal de Viladecans, però bé mereixeria veure's conservat i difós també en fototeques de més abast com l'Arxiu Nacional de Catalunya, el Museu Nacional d'Art de Catalunya o el Museu d'Història de Catalunya. Seria de justícia una exposició retrospectiva, una publicació de qualitat, un catàleg en paper cuixé per resseguir la seva dilatada trajectòria i valorar l'aportació a la memòria democràtica del país i a l'explicació dels canvis que ha viscut la societat catalana al llarg de les últimes dècades. Imatges majoritàriament en blanc i negre que ens traslladen a episodis que han vertebrat la nació com el Congrés de Cultura Catalana, les manifestacions per l'amnistia i l'Estatut, la diada nacional de Sant Boi de 1976 —de la qual enguany es commemora el 50è aniversari— i tants d'altres. Un autèntic tresor.

Xirinacs estaria orgullós de comprovar com a l'antiga presó Model s'hi aixecarà un institut escola que durà el seu cognom (ara ja hi ha un primer centre educatiu en mòduls prefabricats, on les criatures s'han fet seu l'espai). També li agradaria constatar com les protestes i la mobilització, visibles als murs de l'equipament escolar per a unes millors condicions laborals, continuen vigents o com els murs abans infranquejables del carrer d'Entença ara acullen murals reivindicatius que recorden Salvador Puig Antich, executat pel règim franquista el 1974 darrere aquestes parets amb només vint-i-cinc anys.

El Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya va organitzar del 29 de novembre de 2025 a principis de febrer de 2026 l'exposició «Xirinacs 1975. La força de la noviolència» a l'Espai Memorial de la Model, una ubicació sens dubte immillorable. És d'esperar que la mostra, farcida d'imatges dels germans Muns, sigui itinerant. Per a aquells que no l'hagin pogut veure, també és a la venda en llibreries el catàleg signat pel comissari de l'exposició Carlos A. Ordás García, professor a la Universitat de Lleida. Una lectura necessària per reivindicar el llegat de Xirinacs, i de retruc el llegat dels germans Muns, units per sempre en unes imatges irrepetibles.

